Hukuk Bölümü 2008/316 E., 2009/247 K.

"İçtihat Metni"

Davacı, 01/70983 Esnaf Sicil Numarası ve 121 üye numarası ile Adana fırıncılar Odasına kayıtlı olarak Fırıncılık mesleğini icra etmekte iken, aynı işyerinde esas işine ilaveten unlu mamul üretimine de başladığını belirterek; 5362 Sayılı Yasanın 6/3. maddesi uyarınca esas işine ilave olarak yaptığı unlu mamul faaliyetinin, üyesi olduğu Adana Fırıncılar Odasındaki siciline kaydedilmesi için Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Müdürlüğüne 19.04.2007 günlü dilekçe ile başvurmuştur.

Adana Esnaf ve Sanatkarlar Birliği Sicil Müdürlüğünce, 30.04.2007 gün ve 2007/301 sayılı işlem ile, 5362 sayılı Kanun'un 68. maddesinde, her meslek için ayrı kayıt yapılması gerektiğine hükmolunduğu, bu sebeple talep için 277,90 YTL ödeme yapılmasının gerektiği bildirilerek davacının istemi reddedilmiştir.

Davacı, yaptığı başvuruyu, Kanunu yanlış yorumlayarak yeniden oda ve sicil kaydı gerektiğine ilişkin Adana Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Sicil Müdürlüğünün uygulamasının iptaline ve bu faaliyetinin Adana Fırıncılar Odasındaki siciline, tekrar oda ve sicil kaydı gerekmeksizin tesciline karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

ADANA 2. ASLİYE TİCARET MAHKEMESİ; 27.11.2007 gün ve E:2007/208, K:2007/348 sayı ile, davanın, Adana Fırıncılar odasına tescil isteminden oluşmakta olduğu, Anayasanın 135. maddesine göre, meslek kuruluşlarının, kamu kurumu niteliğinde olduğu, bu düzenlemenin 5362 sayılı yasanın ve önceki 507 sayılı yasanın 1. maddesinde de yer aldığı, bir başka söyleyişle 1. maddedeki düzenlemede değişiklik yapılmamış olduğu; Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 2002/14978 esas, 2003/5079 sayılı kararında belirtildiği şekilde, "somut olayda kamu kurumu niteliğinde olan davalıya, husumet yöneltilerek, kurum kayıt işlemleri bakımından, belli doğrultuda idari işlem tesis etmeye zorlayıcı hüküm kurulması amaçlandığına göre, talep ve işlemin idari nitelik taşıdığı kabul edilmelidir.", aynı şekilde, Uyuşmazlık Mahkemesinin 24.12.1980 gün ve 1980/7-7 sayılı kararında da, kamu kurumu niteliğindeki, meslek kuruluşlarının yönetsel yapı içinde bulunan ve kamu hizmeti gören idari birimler olduğu, odalara kayıt işlemlerinin ise idari işlem niteliği bulunduğunun belirtildiği; özetle, bu tür uyuşmazlıkların, idari yargı yerinde çözümlenmesinin gerektiği, bir mahkemenin görevli olup/olmadığı konusu kamu düzenine ilişkin olup, açık ya da gizli, ya da hiç ileri sürülmese dahi, mahkemece kendiliğinden gözetilmesinin gerektiği; açıklanan yasal düzenleme ve yargısal uygulamalara göre, mahkemelerince, yargı yolu yönünden "dava dilekçesinin reddine" karar verilmesi gerektiğinden bahisle, yargı yolu bakımından dava dilekçesinin reddine, karar verilmiş, bu karar kesinleşmiştir.

Davacı bu defa, aynı istemle idari yargı yerinde dava açmıştır.

ADANA 2. İDARE MAHKEMESİ; 24.4.2008 gün ve E:2008/668 K: 2008/558 sayı ile, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 14/3-a maddesinde, dava dilekçelerinin görev ve yetki yönünden de incelenecekleri; 15/1-a maddesinde, 14. maddenin 3/a bendine göre adli ve askeri yargının görevli olduğu konularda açılan davaların reddine karar verileceği; 14/6. maddesinde de, maddede sayılan hususların ilk incelemeden sonra tespit edilmesi halinde de davanın her safhasında 15. madde hükmünün uygulanacağı hükmüne yer verilmiş olduğu; 7.6.2005 tarih ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu'nun Sicil Teşkilatı ve Personeli başlıklı 67. maddesinin birinci fıkrasında, "Esnaf ve sanatkarların sicillerinin, sağlıklı ve güvenli bir şekilde Bakanlık e-esnaf ve sanatkar veri tabanında tutulması ve yayınlanmasını teminen ticaret davalarına bakan asliye hukuk mahkemeleri gözetiminde ve kurulu bulunduğu il idari sınırları içerisinde çalışmak üzere birlik bünyesinde ayrı bir birim olarak Esnaf ve Sanatkar Sicil Müdürlüğü kurulur. Sicilin personel ücretleri ve diğer giderleri birlik tarafından karşılanır." hükmüne, dördüncü fıkrasında "Sicil müdürleri, sicil kayıtlarını mevzuata ve gerçeklere uygun olarak tutmak ve izlemekle sorumludur. Sicil kayıtları üzerinde suç işledikleri belirlenen sicil teşkilatı personeli hakkında bu suçlarından ve diğer mevzuata aykırı işlemlerinden dolayı kamu görevlileri hakkındaki cezalar uygulanır." hükmüne, beşinci fıkrasında, Türk Ticaret Kanununun, ticaret siciline ilişkin 26 ila 40 ıncı maddelerinin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri Esnaf ve Sanatkar Sicil Müdürlüğü hakkında da uygulanır." hükmüne yer verilmiş, sicile kayıt mecburiyeti ve sicil işlemleri başlıklı 68. maddenin 3. fıkrasında, esnaf ve sanatkarların mesleki faaliyette bulunabilmeleri ve ilgili odaya kaydedilmeleri için sicile kayıtları şarttır ve sicile her bir meslek için ayrı kayıt yapılması gerekeceği, 75. maddesinin (j) bendinde, 67, 68 ve 69. maddelerinde yer alan, sicil işlemlerinin nasıl yürütüleceği, defter ve kayıtların ne şekilde tutulacağı, hangi hususların tescil ve ilan edileceği, resen kayıt ve terkin işlemleri, sicilin denetimi, sicil memurlarına itiraz yolları, sicil personelinin nitelikleri ve sorumluluğunun Bakanlık tarafından, üç ay içerisinde çıkarılacak yönetmeliklerle düzenleneceğinin hükme bağlanmış bulunduğu; diğer taraftan, anılan Kanunun 67. maddenin gönderme yaptığı 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 36. maddesinde; "ilgililer vukuu bulacak tescil veya tadil yahut terkin talepleri üzerine sicil memurluğunca verilecek kararlara karşı, tebliğinden itibaren sekiz gün içinde sicilin bağlı olduğu mahkemeye dilekçe ile itiraz edebilirler." hükmüne yer verilmiş olduğu; 5362 Sayılı Kanun dayanak alınarak 16.9.2005 tarih ve 25938 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Esnaf ve Sanatkar Sicili Yönetmeliğinde ise, sicil işlemlerinin sağlıklı ve güvenli bir şekilde yürütülmesini teminen sicil müdürlüğünün kurulacağı, işlemlerin mevzuata uygun yürütülmesi açısından hakimin gözetim yetkisinin bulunduğu, kaydın silinmesi işleminin de tescildeki hükümlere tabi olduğu, ilgililerin sicil müdürlüğü tarafından kabul edilmeyen taleplere ilişkin verilen kararlara karşı, sicilin bağlı olduğu mahkemeye itiraz edebileceği hususları ayrıntılı biçimde düzenlenmiş, aynı yönetmeliğin tanımlar baslıklı 3. maddesinde, "Mahkeme: Ticaret davalarına bakan yetkili Asliye Hukuk Mahkemelerini, ifade eder." hükmünün yer almakta olduğu; dava dilekçesi ve eklerinin incelenmesinden, fırıncılık mesleğini icra eden ve Adana Fırıncılar Odasının 121 nolu üyesi olan davacının, aynı işyerinde unlu mamul üretimine de başladığından bahisle 5362 sayılı Kanun'un 6/3. maddesi uyarınca 121 üye nolu oda siciline bu ek faaliyetinin de kaydedilmesi talebiyle başvurduğu, davalı idarece dava konusu işlemle 5362 sayılı Kanun'un 68. maddesi gereğince her meslek için ayrı kayıt yapılmasının gerektiği, bu sebeple talep için 277,90 YTL ödeme yapılmasının gerektiği bildirilerek istemin reddedildiği, Adana 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'ne 16.05.2007 tarihinde açılan davanın da uyuşmazlığın idari yargının görev alanına girdiği gerekçesiyle dava dilekçesinin reddine karar verilmesi üzerine bakılan davanın açıldığının anlaşıldığı; olayda; uyuşmazlık, sicil kaydının değiştirilmemesi işlemine yönelik olduğundan yukarıda anılan mevzuat hükümleri uyarınca, sicil işlemlerinin ticaret davalarına bakan Asliye Hukuk Mahkemelerinin gözetim ve denetimi altında yürütüleceği, itirazların da aynı mahkemelere yapılacağının anlaşılmakta olduğu; bu durumda; Esnaf ve Sanatkarlar siciliyle ilgili yeni kayıt, değişiklik yapılması ve kayıt silinmesi istemleri üzerine tesis edilecek işlemlere karşı, ticaret davalarına bakan Asliye Hukuk Mahkemelerine başvurulabileceği sonucuna varıldığından benzer taleple Mahkemelerinde açılan bu davanın görüm ve çözümünün görevleri dışında bulunduğu; nitekim, Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 1.5.2006 tarih ve E: 2006/17, K: 2006/55 sayılı kararının da bu doğrultuda olduğu gerekçesiyle; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunun 15/1-a maddesi hükmü uyarınca davanın görev yönünden reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa KICALIOĞLU, Mahmut BİLGEN, Habibe ÜNAL, Turan KARAKAYA, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 02.11.2009 günlü toplantısında:

I- İLK İNCELEME :Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, idari yargı dosyasının;

davacının istemi üzerine son görevsizlik kararını veren Mahkemece 15. maddede belirtilen hükmün aksine, önceki görevsizlik kararına ilişkin dava dosyası temin edilmeden gönderildiği görülmekte ise de; Başkanlık yazısıyla, adli yargı kararının kesinleşme durumunu gösteren onaylı bir örneğinin Mahkemesinden istenildiği ve sonuçta usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Dr. İlknur ALTUNTAŞ ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, Adana Fırıncılar Odasına 121 üye numarasıyla kayıtlı olan davacının, 5362 sayılı Kanunun 6/3. maddesi uyarınca esas faaliyetine ilave olarak unlu mamul üretim faaliyetinin de aynı sicil numarasına kaydedilmesi istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin Adana Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Sicil Müdürlüğü işleminin iptali ile bu faaliyetinin, Adana Fırıncılar Odasındaki siciline, tekrar oda ve sicil kaydı gerekmeksizin tesciline karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

7.6.2005 tarih ve 5362 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşlar Kanunu'nun 1. maddesinde "Bu Kanunun amacı; esnaf ve sanatkârlar ile bunların yanlarında çalışanların meslekî ve teknik ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlerine uygun olarak gelişmelerini ve meslekî eğitimlerini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak, meslek disiplini ve ahlâkını korumak ve bu maksatla kurulan tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğindeki esnaf ve sanatkârlar odaları ile bu odaların üst kuruluşu olan birlik, federasyon ve Konfederasyonun çalışma usûl ve esaslarını düzenlemektir." hükmüne yer verilmiştir.

Aynı Yasa'nın 6. maddesinde, odaya kayıt başlığı altında, esnaf ve sanatkarların sicile kayıtları yapılmadıkça, hiçbir şekilde odaya kaydının yapılmayacağı belirtilmiş; Sicil Teşkilatı ve Personeli başlıklı 67. maddesinin birinci fıkrasında "Esnaf ve sanatkârların sicillerinin, sağlıklı ve güvenli bir şekilde Bakanlık e-esnaf ve sanatkâr veri tabanında tutulması ve yayınlanmasını teminen ticaret davalarına bakan asliye hukuk mahkemeleri gözetiminde ve kurulu bulunduğu il idari sınırları içerisinde çalışmak üzere birlik bünyesinde ayrı bir birim olarak Esnaf ve Sanatkâr Sicil Müdürlüğü kurulur. Sicilin personel ücretleri ve diğer giderleri birlik tarafından karşılanır." hükmüne, dördüncü fıkrasında "Sicil müdürleri, sicil kayıtlarını mevzuata ve gerçeklere uygun olarak tutmak ve izlemekle görevli ve sorumludur. Sicil kayıtları üzerinde suç işledikleri belirlenen sicil teşkilatı personeli hakkında bu suçlarından ve diğer mevzuata aykırı işlemlerinden dolayı kamu görevlileri hakkındaki cezalar uygulanır." hükmüne; beşinci fıkrasında, Türk Ticaret Kanununun, ticaret siciline ilişkin 26 ila 40 ıncı maddelerinin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri Esnaf ve Sanatkâr Sicil Müdürlüğü hakkında da uygulanır. " hükmüne yer verilmiş; Sicile Kayıt Mecburiyeti ve Sicil İşlemleri başlıklı 68. maddenin birinci fıkrasında, "Bu Kanun kapsamındaki esnaf ve sanatkârlar, yanlarında çalışanlar hariç, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren durumlarını otuz gün içinde bağlı bulundukları sicile tescil ve Sicil Gazetesinde ilan ettirmekle yükümlüdürler. Bu yükümlülüğü yerine getirmediği tespit edilenler birlik tarafından ruhsat vermekle yetkili ilgili kurum ve kuruluşlara bildirilir. İlgili kurum ve kuruluşlar, sicil kaydı yapılana kadar bunların faaliyetlerini durdurur. 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu kapsamına alınan il ve mesleklerde faaliyette bulunacak esnaf ve sanatkârlardan sicile kayıt sırasında meslek dalı ile ilgili ustalık belgesi istenir.", üçüncü fıkrasında, "Esnaf ve sanatkârların meslekî faaliyette bulunabilmeleri ve ilgili odaya kaydedilmeleri için sicile kayıtları şarttır ve sicile her bir meslek için ayrı kayıt yapılması gereklidir. Sicile kaydı yapılan esnaf ve sanatkârların ilgili odaya kayıt için bilgilerinin gönderilmesi, sicil tarafından elektronik ortamda Bakanlık e-esnaf ve sanatkâr veri tabanında gerçekleştirilir. Esnaf ve sanatkârlar kayıt beyannamelerindeki hususlarda meydana gelen değişiklikleri en geç otuz gün içinde sicile bildirmek zorundadırlar."; yedinci fıkrasında, "Sicil işlemleri, sicil müdürleri ve personeli tarafından elektronik ortamda Bakanlık e-esnaf ve sanatkâr veri tabanında gerçekleştirilir." denilmiş; 75. maddesinin (h) bendinde, 67, 68 ve 69. maddelerinde yer alan, sicil işlemlerinin nasıl yürütüleceği, defter ve kayıtların ne şekilde tutulacağı, hangi hususların tescil ve ilan edileceği, resen kayıt ve terkin işlemleri, sicilin denetimi, sicil memurlarına itiraz yolları, sicil personelinin nitelikleri ve sorumluluğunun Bakanlık tarafından, üç ay içerisinde çıkarılacak yönetmeliklerle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Diğer taraftan, anılan Kanunun 67. maddenin gönderme yaptığı 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 36. maddesinde; " İlgililer, vuku bulacak tescil veya tadil yahut terkin talepleri üzerine sicil memurluğunca verilecek kararlara karşı, tebliğinden itibaren sekiz gün içinde sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli Asliye Hukuk Mahkemesine dilekçe ile itiraz edebilirler…

…" hükmüne yer verilmiştir.

5362 Sayılı Kanun dayanak alınarak 16.9.2005 tarih ve 25938 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Esnaf ve Sanatkar Sicili Yönetmeliğinde ise, sicil işlemlerinin sağlıklı ve güvenli bir şekilde yürütülmesini teminen sicil müdürlüğünün kurulacağı, işlemlerin mevzuata uygun yürütülmesi açısından hâkimin gözetim yetkisinin bulunduğu, kaydın silinmesi işleminin de tescildeki hükümlere tabi olduğu, ilgililerin sicil müdürlüğü tarafından kabul edilmeyen taleplere ilişkin verilen kararlara karşı, sicilin bağlı olduğu mahkemeye itiraz edebileceği hususları ayrıntılı biçimde düzenlenmiş, aynı yönetmeliğin tanımlar baslıklı 3. maddesinde, "Mahkeme: Ticaret davalarına bakan yetkili Asliye Hukuk Mahkemelerini, ifade eder." denilmiştir.

Olayda, fırıncılık mesleğini yürüten ve Adana Fırıncılar Odasına 121 sicil numarasıyla kayıtlı bulunan davacının, aynı işyerinde unlu mamul üretimine de başladığından bahisle, 5362 sayılı Kanun'un 6/3. maddesi uyarınca aynı numaralı oda siciline, ek faaliyetinin de kaydedilmesi talebiyle yaptığı başvurunun, Sicil Müdürlüğünün; her meslek için ayrı kayıt yapılması gerektiğinden bahisle reddedilmesi üzerine davanın açıldığı; yukarıda belirtilen hükümler gözetildiğinde; sicil işlemlerinin, Ticaret davalarına bakan Asliye Hukuk Mahkemelerinin gözetimi ve denetimi altında yürütüleceği, itirazların da aynı mahkemelere yapılacağı anlaşılmaktadır.

Bu durumda; Esnaf ve Sanatkarlar siciline ilişkin yeni kayıt ve önceki kayıtlarda değişiklik yapılması istemleri üzerine, ilgili Sicil Müdürlüğünce tesis edilecek işlemlere karşı, ticaret davalarına bakan yetkili Asliye Hukuk Mahkemelerine başvurulabileceği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle Asliye Ticaret Mahkemesince verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ

: Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Adana 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nce verilen 27.11.2007 gün ve E:2007/208, K:2007/348 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 02.11.2009 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.